

CINC DOCUMENTS INÈDITS REFERENTS A NICOLAU EIMERIC I AL LUL·LISME

Presentem en aquest treball cinc documents de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, que ja havien estat oportunament assenyalats,¹ però que encara ningú no havia tingut cura d'editar. Es tracta de documents sens dubte poc importants per als autors que van negligir d'incloure'ls en les seves colleccions documentals, però són peces valuoses per a un estudiós d'Eimeric. Fins al moment present tenim recollits cap a dos-cents documents sobre Nicolau Eimeric, editats per autors diversos i en temps i contextos científics també diversos. Abans d'emprendre la tasca de furgar els arxius a la recerca de notícies noves, ens ha semblat convenient de donar una referència breu i de publicar aquells documents als quals podem accedir immediatament gràcies al treball dels investigadors que ens han precedit. Sigui, doncs, per a ells el mèrit que els correspon i per a nosaltres la responsabilitat de prosseguir una tasca encetada ja fa temps i duta a terme per homes de qualitats científiques que són una guia i un estímul permanent per a nosaltres.

1. El primer document és una carta del primogènit Joan al col·legi cardenalici, en la qual els recomana Nicolau Eimeric i els demana que el promoguin de seguida que l'ocasió es presenti. Com es veu pel seu tenor, aquesta carta és la continuació d'una gestió feta pel primogènit, també per carta,² prop del papa Climent VII a favor d'Eimeric. Quan el primogènit escriu aquestes dues lletres, el 16 de novembre de 1384, pesava sobre Eimeric l'exili que des de 1375

¹ AVINYÓ, JOAN, *Catàlech de Documents lulians, a Brablb VI (1911-1912)*, pàgs. 400-403, esmenta els documents n. 2, 3, 4, i 5; VINCKE, J., *Zur Vorgeschichte der Spanischen Inquisition in Aragon, Katalonien, Mallorca und Valencia während des 13. Jahrhunderts*, Bonn 1941, pàg. 125, assenyala el n. 1.

² Publicada per VINCKE, o. c., document 115, pàg. 125.

li havia estat imposat per Pere III.³ La gestió del primogènit és una nova instància, al cap d'un any d'haver demanat a Climent VII, el 12 de desembre de 1383, que fes bisbe Eimeric.⁴ És evident que l'amistat del primogènit envers l'inquisidor atenuava d'alguna manera el rigor amb què Pere III l'havia frapat. A dos anys de la mort del Cerimoniós, les relacions entre el qui havia de succeir-lo i Nicolau Eimeric no podien ser més cordials.

2. El segon document ens transporta a la primeria del regnat de Joan I. La Corona d'Aragó ha acceptada l'obediència avinyonesa, Eimeric torna a actuar com a inquisidor al seu país i el nou rei li reconeix el sou que el seu pare li havia fixat pel càrrec d'inquisidor general.⁵ És la normalitat plena en la situació d'Eimeric i el retorn del fogós inquisidor a la brega.

3. El tercer i el quart document formen una unitat, perquè el primer dels dos és l'esberrany del segon. La situació d'Eimeric ha fet un canvi radical.⁶ Com a conseqüència del procés que els lullistes valencians han intentat contra l'inquisidor, Joan I l'ha destituït del càrrec i ha introduït al seu lloc fra Pere de Guils;⁷ però Eimeric no fa cas de les disposicions reials i actua lliurement a Lleida, on aviat tindrà la topada amb el valencià Antoni Riera.⁸ El rei intervé perquè hom privi l'inquisidor gironí d'actuar. En el primer esberrany hi ha unes clàusules (les editem en cursiva) que atenuaven una mica les responsabilitats del veguer i dels oficials del rei a Lleida, els quals no havien pres cap mesura contra Eimeric. En la carta

³ RUBIÓ I LLUCH, ANTONI, *Documents per l'història de la cultura catalana mig-aval* vol. I, Barcelona 1908, pàg. 126.

⁴ VINCKE, J., *Lull und Eymerich*, a *Estudis Franciscans XLVI* (1934) pàgs. 415-416.

⁵ El mateix Pere III havia assignat aquest sou a Guillem Costa el 1345 (Arxiu de la Corona d'Aragó, Cancelleria, Registre 1.308, fol. 195 r), a Nicolau Rossell el 1351 (Arxiu de la Corona d'Aragó, Cancelleria, Registre 1.320, fol. 23 v.), a Bernat Ermengol el 1358 (Arxiu de la Corona d'Aragó, Cancelleria, Registre 1.331, fol. 192 v). Però l'any 1359, quan Eimeric reprèn el càrrec després d'una breu interrupció, Pere III només li assigna 50 lliures barcelonines (Arxiu de la Corona d'Aragó, Cancelleria, Registre 1.332, fol. 48 v.).

⁶ Per les relacions entre Eimeric i Joan I, cf. el nostre *El procés dels lullistes valencians contra Nicolau Eimeric en el marc del Cisma d'Occident*, a *Boletín de la Soledad Castellonense de Cultura LVI* (juliol-desembre 1980), 319-463.

⁷ VINCKE, J., *o. c.*, documents 123-125, pàgs. 132-135.

⁸ Cf. SANAHUJA, P., *El inquisidor fray Nicolás Eymerich y Antonio Riera*, a *Ilerda IV* (1946) 31-55.

definitiva, a més de llevar les atenuacions, hom ha introduït una amenaça de multa de mil florins d'or contra els oficials del rei si no apliquen immediatament les disposicions reials. Pel que llegim al peu de l'esborrany, és probable que l'inductor d'aquestes modificacions hagi estat el Canceller Pere de Berga. El rei ja havia aprovada la primera versió i, fins i tot, ja havia estat registrada, raó per la qual avui encara la podem conèixer. Però el Canceller devia considerar que no era procedent admetre excuses en la conducta dels oficials i va fer redactar una versió més severa i més imperativa.

4. El cinquè document és el més interessant de tots, encara que no esmenti ni una sola vegada el nom de Nicolau Eimeric. Primer de tot hem de remarcar que és un document expedit des del mateix lloc i el mateix dia que la carta del rei al veguer i oficials de Lleida contra Nicolau Eimeric: Sant Cugat del Vallès, 12 de setembre del 1392. El destinatari és Francesc de Llúria, donzell de València, que el document descriu com a «fidelis domesticus noster, satis edoctus in arte generali... et aliis libris... magistri Raymundi (Llull)»; és a dir, Francesc de Llúria és un lullista, i a ell s'adreça Joan I el mateix dia que pren mesures contra Nicolau Eimeric (la qual cosa és ben normal, atès que el segle XIV, quan Eimeric pujava, el lullisme era atacat i malmenat, i quan Eimeric baixava, el lullisme ascendia de pressa), per tal de donar-li llicència de formar una escola de lullisme que puguin ensenyar l'Art i la filosofia lullianes, així com les arts liberals exposades a la manera de Llull, en tots els seus regnes i terres. També li dóna llicència perquè formi una escola d'experts en l'art de medicina i cirurgia lullianes, per tal que puguin exercir normalment en el seu territori. Aquest és el contingut del document.

Al final una nota suscrita ens fa saber que el 15 de desembre de 1393, ben bé un any després, el rei va concedir una llicència idèntica a fra Pere Rossell, ermità, lullista notori, que havia tingut oberta escola lulliana a Alcoi i havia estat perseguit i asprament blasmat per Nicolau Eimeric, fins al punt d'haver de fugir a Roma.⁹ Quan el rei atorgava llicència d'ensenyar la doctrina lulliana a Francesc de Llúria, potser Pere Rossell encara no havia tornat del seu exili voluntari. Però si tenim en compte que Rossell era una mena de cap espiritual del lullisme valencià i li fou atorgada llicència d'en-

⁹ Cf. el nostre article, citat més amunt, especialment pàgs. 348-349, 369 i 374.

senyar el lullisme amb els mateixos termes que a Francesc de Llúria, hem de concloure que aquest també era un lullista conspicu, qui sap si tant important com Rossell. A més, tal com vam exposar en un altre lloc.¹⁰ Rossell fou un lullista tocat de l'esperit del beguinatge —i Nicolau Eimeric l'anomena cabalment «begardus» en el *Dialogus contra lulistas*¹¹—. Ara bé, el document que publiquem ens assabenta que Francesc de Llúria havia estudiat la medicina i la cirurgia lullianes «ut inde opera caritatis ob Dei reuerenciam in egrotantes, precipue pauperes et egenos, exercere possetis, prout facitis quotidie, experientia docente». Aquest detall ens revela que Llúria era tan beguï com Pere Rossell, si més no, perquè ja és sabut que l'atenció als pobres era una característica del beguinatge,¹² i posat que Francesc de Llúria era valencià, recordarem fra Jaume Just i el seu hospital del pobres a València.¹³ D'altra banda, no deixa de ser un detall ben curiós que Francesc de Llúria hagi estudiat la medicina i la cirurgia lullianes per tal de capacitar-se en la seva activitat a favor dels malalts pobres. Es una prova més de la imbricació del beguinatge i del lullisme a finals del segle XIV.¹⁴ Resumint, Pere Rossell i Francesc de Llúria pertanyen al grup lullista valencià que és a l'origen de la decadència definitiva d'Eimeric i que hem estudiat en un altre lloc.

La llicència de Joan I, just al principi, reproduïx *in integro* la que el 10 d'octubre de 1369 Pere III havia donat al mercader de València Berenguer de Fluvià, atorgant-li permís de divulgar i ensenyar el lullisme. Aquest document de Pere III ja havia estat publicat, amb la indicació que era contingut en la carta del rei Joan que publiquem avui i que aleshores no fou editada.¹⁵ És una carta plena a vessar d'orgull nacionalista i un dels elogis més encesos que s'han fet de Llull i del seu pensament. El Cerimoniós no pot amagar

¹⁰ *Ib.*, pàgs. 348-349.

¹¹ "Quidam modernus heremita begardus, frater Petrus Rossell"; BNP ms. lat. fol 74 v. b.

¹² Cf. el nostre article, citat més amunt, pàg. 348.

¹³ Per a fra Jaume Just, cf. POU I MARTÍ, J. M., *Visionarios, beguinos y fratucelos catalanes (siglos XIII-XV)*, Vic 1930, pàgs. 200-206.

¹⁴ Cf. el nostre article, citat més amunt, pàgs. 363-364.

¹⁵ GAZULLA, F. D., *Historia de la falsa bula a nombre de Gregorio XI; inventada por el dominico fray Nicolás Eymerich contra las doctrinas lulianas*, a *Bolletí de la Societat Arqueològica Luliana* XII (1909), pàg. 372. El document original és a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, Cancelleria, Registre 917, fol 213 v-214 r.

la satisfacció que li produeix el fet que «in dictione nostra et tam novissimis temporibus repertus fuerit tam excellentis doctrine et ingenii doctor qualis predictus magister Raymundus, tamque excellens scientia in ipsa dictione nostra originem habuerit». Però entre 1369 i 1392 ha tingut lloc l'atac d'Eimeric contra Llull i el lullisme, que encara no s'ha resolt a favor de ningú; per això Joan I eludeix complicacions doctrinals i no comprèn en la seva llicència l'autorització d'ensenyar la teologia lulliana, al·legant que sobre aquest punt particular és el papa qui ha de dir l'última paraula.

Notarem finalment que aquesta concessió reial és gairebé equivalent a la instauració d'una facultat lulliana en la persona de Francesc de Llúria, puix que li és reconeguda competència per habilitar altres lullistes per a l'ensenyament de la doctrina de Ramon Llull a tota la Corona d'Aragó. En la provisió reial no hi ha només el testimoni de l'ardor amb què la monarquia assumeix la causa lulliana; potser cal veure-hi també la reacció reial davant la fredor amb què les facultats ordinàries de teologia i arts solien acollir les doctrines de Ramon Llull, sense excloure motivacions polítiques i socials relacionades amb els greus problemes que es plantegen a la Corona d'Aragó a finals del segle XIV i principis del XV, i que ara no és el moment d'especificar.

Una última remarca sobre Francesc de Llúria. En el treball sobre el lullisme valencià del segle XIV i Nicolau Eimeric que ens hem permès de citar en aquest article, vam utilitzar com a font el ms. 1.167 de la Biblioteca de Catalunya, en el qual és abundantment documentat un fervent lullista valencià anomenat Francesc de Luna.¹⁶ Com ja vam dir oportunament, el ms. 1.167 de la BC és còpia moderna d'un ms. de l'Arxiu Municipal de València, que no vam poder consultar per causes diverses.¹⁷ Ara ens assalta la sospita que Francesc de Llúria i Francesc de Luna siguin la mateixa i

¹⁶ Cf. el nostre article, citat més amunt, pàgs. 354-356, 360-364 i 371.

¹⁷ Cf. *ib.*, pàg. 329 i nota 4. En una visita a l'Arxiu Municipal de València vam constatar que el ms. 1.167 de la Biblioteca de Catalunya contenia una informació falsa. En efecte, al començament d'aquest ms. hi ha la nota següent: "Archivo de la Ciudad de Valencia, libro Notal n.º 28 anno 1388". Consultada la sèrie dels llibres notals, no hi vam trobar el que cercàvem. Posteriorment, i gràcies a l'amabilitat del Sr. Agustín Rubio Vela, hem sabut que l'original del ms. de Barcelona es troba a la sèrie "Processos". Com sigui, encara no hem pogut veure el document de València, tot i que tenim indicis ben sòlids que el ms. de la Biblioteca de Catalunya no és pas un exemple de transcripció acurada.

única persona. El fet de no haver pogut compulsar el ms. barceloní amb el seu original valencià és una de les tares insuperables que afecten aquell nostre estudi. Avui deixarem encara sense resoldre aquesta qüestió a propòsit de Francesc de Llúria, però confiïem que ben aviat tindrem lleure suficient per a aclarir-la.

JAUME DE PUIG I OLIVER

APENDIX

I

16 novembre 1384.

El primogènit Joan recomana al col·legi de Cardenals Nicolau Eimeric, perquè sigui promogut quan l'ocasió es presenti.

Reuerendissimi patres et amici carissimi. Dignum etc., [similis in omnibus littere supra proxime registrate vsque hic]. Eapropter paternitatem et amicitiam vestram ingenti precamur ex corde vt honore nostri et ipsius magistri meritis laude non parum dignis, eundem, cum casus affuerit, in sancta Dei Ecclesia velitis facere et ipsum prosequi generosius vere liberalitatis retributione decenti propensius comendatum. Ex hoc enim vobis obligati erimus ad vestre paternitati grates debitas refferendum. Dat. Elne sub nostro sigillo secreto, die XVI novembris anno a nativitate Domini M.º CCCº octuagesimo quarto. Primogenitus.

Dirigitur sacro Dominorum
Cardinalium collegio

Idem (= Dominus Dux mandavit mihi Galcerando de Ortigis. Probata).

Arxiu de la Corona d'Aragó, Cancelleria, Registre 1.670, fol. 142 v.

II

15 abril 1387.

El rei Joan I confirma a Nico!au Eimeric el salari de 100 lliures barcelonines l'any que li havia atorgat Pere el Cerimoniós pel seu ofici d'inquisidor.

Fratris Nicholai Eymerici ordinis fratrum
predicatorum.

Johannes Dei gratia etc. Ffidei Consiliario et Thesaurario nostro Petro Marrades salutem et gratiam. Cum per hostensionem cuiusdam littere Serenissimi domini Regis Petri memorie recolende, genitoris nostri, per eum super infrascriptis facte, que data fuit Osce sub eius sigillo secreto VI die Septembris anno a nativitate Domini M^o CCC^o LVII°, quam alias veridice constet nobis religiosum fratrem Nicholaum Eymerici, ordinis fratrum predicatorum, in sacra pagina professorem, Consiliarium et domesticum nostrum dilectum atque inquisitorem heretice prauitatis in partibus cismarinis nostro dominio subiectis, consuevisse habere et recipere a curia dicti domini Regis annis singulis pro salario et labore dicti officii inquisitionis centum libras barc., que tunc cum dicta littera eidem per ipsum dominum Regem taxate fuerunt, ideo taxationem predictam aprobantes et confirmantes, volumus vobisque dicimus et mandamus quatenus de pecunia curie nostre que est vel erit penes vos tribuatis et soluatis predicto fratri Nicholao vel cui voluerit loco sui annuatim, dum inquisitionis officium exercebit, dictas centum libras, recuperando ab eo in qualibet solutione apocham, in quarum prima tenor presentis totaliter sit insertus, in aliis vero specialis mentio habeatur. Nos enim mandamus magistro rationali curie nostre quatenus vobis restituente apochas per modum predictum quidquid ex predictis centum libris annualibus sibi exsolueritis in vestro recipiat computo et admittat. Dat. Barchn. XV^a Aprilis anno a natiuitate Domini M^o CCC^o LXXXVII°. Franciscus Ça Costa.

Dominus Rex mandavit michi
Petro de Beuiure. Probata.

Arxiu de la Corona d'Arago, Cancelleria, Registre 1.972, fol. 86 v.

III

12 setembre 1392.

Esborrany no enviat de la carta que el rei adreçava a la vegueria de Lleida per tal que els seus oficials impedissin a Nicolau Eimeric l'exercici de la inquisició. En cursiva les línies que foren rebutjades en la versió definitiva, i marcat amb punts suspensius el lloc on s'hi afegí una clàusula nova.

Idem

Johannes Dei gratia etc. Dilectis et ffidelibus nostris Curie et Vicario Ilerde et pallarieni, ceterisque officialibus et personis ad quos ista videantur quomodolibet spectare, salutem et dilectionem. Vt scitis dudum vobis notificari fecimus qualiter nos, ex certis et iustis suspicionum causis interesse tangencium nostrorum fidelium subditorum habitis contra fratrem Nicholaum Eymerici, qui se gerebat pro inquisitore heretice prauitatis, mandaueramus eidem quod per se vel per substitutos suos non vteretur in regnis et terris nostris officio inquisitionis predictae, et si forsitan contrarium attentaret, quod uos et quilibet ex subditis nostris hoc scientes aut videntes ipsum fratrem Nicholaum caperetis et captum et bene custoditum ad nos ilico duceretis, et vbi per eum aut alios pro parte sua predictis resisteretur, quod illos impune dampnificare possetis et possent nostri subditi supradicti, quodque ut regna et terre nostre non essent sine inquisitore, nos requisaueramus et mandaueramus religioso et dilecto nostro fratri Exemeno Nauasa, de ordine predicatorum, inquisitori generali, quod per se et eius substitutos vteretur in terris nostris dicto officio inquisitionis, vt ista in prouisione per nos inde facta, que vobis mediante scriptore publico extitit presentata, data in Monasterio de Pedralbes VIII^a die Julii proxime lapsi lacius exprimitur. Nunc autem, vt e certo percepimus, dictus ffrater Nicholaus, in vilipendium dicte nostre prouisionis, non obstante quod ipsa nostra prouisio ei fuerit presentata, vtitur per se et eius substitutos dicto officio inquisitionis et signanter in Ciuitate Ilerde contra nonnullos, vobis, dictis officialibus, scientibus et minime contradicentibus, *quod accidere credimus, licet propter hoc vos de hiis excusatos nullatenus habeamus, quin potius* punitione condignos, *eo quia de nostra iamdicta prouisione non omnibus innotescit.* Volentes namque et cordi nostro gerentes quod dicta nostra prouisio obseruetur, arguendo vos dictam Curiam et Vicarium Ilerde, quia predicta sic coniuentibus oculis pertransitis, vobis et vestrum singulis dicimus et precipiendo mandamus sub incursu nostre ire et indignationis quatenus dictam nostram prouisionem inuiolabiliter obseruantes non sinatis de cetero procedi nec aliquatenus enantari per dictum qui se

dicit inquisitorem aut eius substitutos contra aliquem ex subditis nostris, quin potius, si contrarium per eosdem fuerit atemptatum, contra eos procedatis remediis contentis in nostra prouisione iam dicta. *Et vt de huiusmodi et alia nostra prouisione iam dicta melius omnibus innotescat, mandamus vobis, dictos nostris officialibus, sub pena iam dicta et etiam priuatione vestrorum officiorum, a quibus vos senciatu amotos, nisi feceritis que mandamus, quatenus omnia contenta in presenti et in alia nostra prouisione faciatis voce pre-conis per loca assueta publice nunciari, nec aliquis super hiis valeat ignoranciam allegare.* Dat. in Monasterio Sancti Cucufatis Vallensis, XX^a die Septembris, anno a natiuitate Domini M^o CCC^o LXXXX° secundo. Rex Johannes.

Al marge:

Non fuit expedita sub hac forma, sed sub alia inferius inserta.

Dominus Rex qui eam signavit mandavit mihi, Bernardo de Jonquerio .

Petrus de Berga, Consiliarius et nostre Curie promotor ac Cancellarius Regis dixit hanc posse expediri accedentibus pluribus que tacuit. Bernardus Çaplana.

Arxiu de la Corona d'Aragó, Cancelleria, Registre 1.925, fol. 120 r. v.

IV

12 Setembre 1392.

Joan I, haven prohibit a Nicolau Eimeric l'exercici de la inquisició i constatant que l'inquisidor és a Lleida i desobeeix les seves ordres, mana al veguer i als oficials de Lleida que impedeixin a Eimeric la prosecució de les seves activitats inquisitorials.

Contra fratrem Nicholaum Eymerici in officii inquisitionis depositione.

Johannes Dei gratia etc. Dilectis et fidelibus Curie et Vicario Ilerde et pallerien., ceterisque vniuersis et singulis officialibus et subditis nostris ad quos ista videantur quomodolibet spectare, salutem et dilectionem. Vt scitis dudum vobis notificari fecimus qualiter nos ex certis ea iustis suspicionum causis interesse tangentibus nostrorum fidelium subditorum habitis per nos contra fratrem Nicholaum Eymerici, qui se gerebat pro inquisitore heretice prauitatis, mandaueramus eidem quod per se uel per substitutos suos

non vteretur in regnis et terris nostris officio inquisitionis predictae. Et si forsitan contrarium attemptaretur, quod vos et quilibet ex subditis nostris hoc scientes aut videntes ipsum fratrem Nicholaum caperetis et captum et bene custoditum ad nos ilico duceretis, et vbi per eum seu alios pro parte sua predictis resisteretur, quod illos impune dampnificare possetis et possent nostri subditi supradicti; quodque vt regna et terre nostre non essent prout nec decet sine inquisitore, nos requisieramus religiosum et dilectum nostrum fratrem Exemenum Nauasa, de ordine predicatorum, inquisitorem generalem, sibi que mandaueramus quod per se et eius substitutos vteretur in terris nostris dicto officio inquisitionis, vt ista in prouisione per nos inde facta que vobis mediante scriptore predicto extitit presentata, data in Monasterio de Pedralbes VIII^a die Julii proxime lapsi, lacius exprimuntur. Nunc autem— vt e certo percepimus, dictus frater Nicholaus in vilipendium dicte nostre prouisionis, non obstante quod ipsa nostra prouisio ei fuerit presentata, utitur per se et eius substitutos dicto officio inquisitionis et signanter in ciuitate Ilerde contra nonnullos, vobis dictis officialibus, scientibus et minime contradicentibus, de quo, nec immerito, cogimur admirari, et estis propterea debita punitione condigni. Volentes itaque et cordi nostro gerentes quod dicta nostra prouisio ab omnibus obseruetur, arguendo vos, dictam Curiam et Vicarium Ilerde, qui predicta sic conuiuentibus oculis pertransits, vobis et vestrum singulis dicimus et precipiendo mandamus sub incursu nostre ire et indignationis ac pena Mille florenorum auri a vobis in bonis vestris absque spe venie exhigendorum et nostro erario aplicandorum, nisi feceritis que mandamus, quatenus dictam nostram prouisionem inuiolabiliter obseruantes non sinatis de cetero procedi nec aliquatenus enantari per dictum qui se dicit inquisitorem aut eius substitutos contra aliquem e subditis nostris; quin potius, si contrarium per eosdem fuerit attemptatum, contra eos procedatis, remediis contentis in nostra prouisione iam dicta. Dat. in Monasterio Sancti Cucufatis Vallensis, XX^a die septembris, anno a nativitate Domini M^o CCC^o Nonagesimo secundo. Petrus Oltz.

Berengarius Ça Plana ex parte s.
per Petrum de Berga, consiliarium
et negociorum Curie promotorem
ac Cancellarium Regis.

Arxiu de la Corona d'Aragó, Cancelleria, Registre 1.925, fol. 121 r.

V.

12 Setembre 1392.

Joan I concedeix a Francesc de Llúria, donzell de València i lullista, autorització per a constituir una escola lulliana, per tal d'ensenyar la filosofia, les arts liberals, la medicina i la cirurgia segons l'Art de Ramon Llull.

Licencia et concessio facta a domino Rege
vt scientia magistri Raymundi Lulli lega-
tur publice per totam terram et dominacio-
nem suam.

Nos, Johannes, Dei gratia etc. Exhibita et ostensa nobis in sua propria forma quedam carta pergamenea domini genitoris nostri memorie recolende, eiusque sigillo impendenti munita, tenoris sequentis: «Nos, Petrus, Dei gratia Rex Aragon. etc. Gratanter percepto quod uos, fidelis noster Berengarius Fluuiiani, mercator et ciuis Valentie, qui vt a pluribus fidedignis personis audiuius artem seu scientiam generalem magistri Raymundi Lulli perfecte noscitis; quequidem scientia, ut habet communis fama veritate non carens, vtilis est, necessaria atque vera, et pro tali in generali Parisiensi studio, vt per legitima documenta nouimus, fuit a Parisiensi Cancellario et a iuratis dicti studii in presencia quadraginta magistrorum seu doctorum qui sufficientes erant ad examen artis liberalis cuiuslibet approbata; eandem scientiam docmatizare proponitis semenque ipsius salutiferum seminare, tenore presentis eandem autorizantes scientiam, gaudentesque in Domino qui in dictione nostra et tam nouissimis temporibus repertus fuerit tam excellentis doctrine et ingenii doctor qualis predictus magister Raymundus, tamque excellens scientia in ipsa dictione nostra originem habuerit. Volumus vobisque dicto Berengario Fluuiano concedimus ac licenciam plenariam elargimur vt vos et illi qui a vobis ad id aptos et sufficientes reputabuntur possitis et possint in quibuscumque partibus et locis nostri domini dictam artem seu scientiam diuulgare, docmatizare siue docere, ipsamque vos et quiuvis alii in generali et in speciali naturaliter et artificialiter, tam in medicina quam in astronomia ac filosofia et qualibet alia parte dicte scientie vti libere valeatis. Sonet ergo vox vestra per doctrinam in auditorum auribus, nec amodo metu detractorum quorumlibet conticescat, sed dicta perutilis scientia in lumine prodeat...cunctis eam scientibus nectar preclarum et salubre propinando. Nos enim districte et sub ire et indignationis nostre incursu quibuscumque officialibus et subditis nostris dicimus et mandamus quatenus super predictis nullum obs-

taculum seu impedimentum faciant, sed dent super eis vobis et aliis auxilium, consilium et fauorem, si et prout, quando et quociens inde fuerint requisita. In cuius rei testimonium presentem inde fieri iussimus nostro sigillo pendenti munita. Dat. Valentie, decima die octobris, anno a natiuitate Domini M^o CCC^o LX° nono, regni que nostri tricesimo quarto. Guillermus de Palou». Supplicatoque nobis pro parte quorundam familiarium et subditorum nostrorum honorem nostrum et commodum nostre reipublice affectantium vt similem licenciam et prouisionem, sequendo vestigia dicti domini patris nostri, pro bono nostrorum fidelium subditorum concedere dignaremur, tenore presentis, annuentes eorum honestis supplicationibus, volentesque sano ducti consilio imitari bonum et laudabile propositum ipsius domini genitoris nostri quod habuit in concedendo licenciam supradictam, quia sumus informati veridice quod uos, fidelis domesticus noster, Franciscus de Luria, domicellus de ciuitate Valentie, estis satis edoctus in arte generali predicta et aliis libris dicti magistri Raymundi, quodque poteritis sufficienter eligere ex illis qui scientiam seu periciam habent librorum dicti magistri Raymundi abiles et sufficientes ad legendum seu edocendum artem predictam et alios libros filosofie editos per dictum magistrum, prouidemus et debite ordinamus ac vobis, dicto Francisco, concedimus plenariam potestatem quod uos, nomine et loco nostri, possitis et libere valeatis semel et pluries dare et concedere licenciam et facultatem omnibus illis quos ad hoc noueritis sufficientes ac aptos quod possint et valeant in omnibus ciuitatibus, villis et locis nostri domini legere et docere artes generales et libros editos per dictum magistrum facultatem filosoficam aut septem liberales artes continentes; de libris autem theologie compositis per dictum magistrum non curamus ad presens, scientes quod de talibus pocius ad dominum papam quam ad nos pertinet et spectat. Secus autem de libris filosofie, quum a notorio consta quod libri filosofie et liberalium artium editi per antiquos et modernos filosofos in studiis et scolis christifidelium continue perleguntur. Ceterum certificati ad plenum quod uos, dictus Franciscus, qui de claro genere trahitis originem, sic virtuti addendo virtutem, artem medicine et chirurgie dicti magistri atquirere voluistis, vt inde opera caritatis ob Dei reuerenciam in egrotantes, precipue pauperes et egenos, exercere possetis, prout facitis quotidie; experientia docente. Damus vobis licenciam et potestatem plenariam quod uos et illi qui a vobis sufficientes et experti ad hoc reputabuntur possitis et possint in quibuscumque partibus nostri domini vti naturaliter et artificialiter arte medicine et chirurgie dicti magistri Raymundi, vt noueritis opportunum. Nos enim super predictis omnibus et singulis vobis vices nostras comitimus cum dependentibus et conexis plenarie cum presenti. Mandantes vniuersis et singulis officialibus et subditis nostris, sub nostre ire et indignationis incursu, quatenus hanc nostram proui-

sionem et concessionem teneant et obseruent et contra non faciant aut veniant, nec aliquem contravenire permittant aliqua ratione, quin potius assistant vobis auxilio, consilio et fauore, quociens inde a vobis fuerint requisiti. In cuius rei testimonium hanc inde fieri iussimus nostri sigilli pendentis munimine roboratam. Dat. in Monasterio sancti Cucufatis Vallensis, duodecima die septembris, anno a nativitate Domini M^o CCC^o XC^o secundo, regnique nostri sexto. Rex Johannes.

Similis carta licencie fuit concessa fratri Petro Rosselli, heremite, dat. Dertuse XV^a die decembris anno a nativitate Domini MCCC XCIII^o, regnique dicti domini Regis septimo. Rex Johannes. Excerpta illa clausula incipiente 'Ceterum certificati al plenum' etc., vsque ibi 'Nos enim'.

Dominus Rex qui eam signavit mandavit mihi Bernardo de Jonquerio.

Petrus de Berga, Consiliarius et negociorum Curie promotor ac Cancellarius Regis dixit hanc posse expediri.

Bernardus Çaplana.

Dominus Rex mandavit mihi Bernardo de Jonquerio. Vidit eam Petrus de Berga, Regis Cancellarius, qui dixit posse expediri.

Arxiu de la Corona d'Aragó, Cancelleria, Registre 1.925, fol. 119 r., 120 r.